

NORGES HØYESTERETT

Den 24. mai 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Falkanger, Bergh og Steinsvik i

HR-2023-961-U, (sak nr. 23-034395STR-HRET), straffesak, anke over dom:

I.

A

(advokat Ida Andenæs
advokat Heidi Marie Harto Reisvang)

mot

Påtalemyndigheten

II.

Påtalemyndigheten

mot

A

(advokat Ida Andenæs
advokat Heidi Marie Harto Reisvang)

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens dom for grovt uaktsom voldtekt, misbruk av overmaktsforhold og tjenestefeil.
- (2) A, født 00.00.1984, ble ved tiltalebeslutning utferdiget av Sjefen for Spesialenheten for politisaker 27. mai 2021 satt under tiltale for to tilfeller av voldtekt til samleie, jf. straffeloven § 292, jf. § 291 (post I a og I b), fem tilfeller av misbruk av overmaktsforhold, jf. § 295 (post II a, II b, II c, II d og II e) og ett tilfelle av tjenestefeil, jf. § 171 (post III).
- (3) Helgeland tingrett avsa 29. april 2022 dom, som for straffekravet hadde slik domsslutning:
 - «1. A, født 00.00.1984, frifinnes for tiltalebeslutningens post Ib), II b), II c) II d) og post III.
 2. A, født 00.00.1984, dømmes for overtredelse av straffeloven § 294, jf. § 291, og straffeloven § 295 til fengsel i 2 – to – år, jf. straffeloven 2005 § 79 bokstav a)

Varetekt kommer til fradrag med 27 – tjuesyv – dager jf. straffeloven 2005 § 83.»

- (4) Domfellelsen etter tiltalens post I a gjaldt grovt uaktsom voldtekt, straffeloven § 294, jf. § 291.
- (5) Både Spesialenheten for politisaker og A anket dommen.
- (6) Påtalemyndighetens anke gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalens post I a, I b, II c og III. For så vidt gjaldt post III, gjaldt anken også lovanvendelsen under skyldspørsmålet. I tillegg anket påtalemyndigheten straffutmålingen.
- (7) As anke gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalens post I a og tilhørende sivil krav.
- (8) Lagmannsretten henviste ankene til ankeforhandling.
- (9) Hålogaland lagmannsrett avsa 4. desember 2022 dom med slik domsslutning:
 - «1. A, født 00.00.1984, dømmes for overtredelse av straffeloven § 294, jf. § 291 bokstav a, straffeloven § 295 og straffeloven § 171. For disse forholdene og forholdene som ble rettskraftig avgjort ved Helgeland tingretts dom av 29.04.2022, sammenholdt med straffeloven § 79 bokstav a, dømmes han til fengsel i 3 – tre – år. Varetektsfradraget utgjør 27 – tjuesyv – dager, jf. straffeloven § 83.
 2. A frifinnes for tiltalens post I b.
 3. A skal betale erstatning til B med 135 625 – etthundreogtrettifemtusensekshundreogtjuefem – kroner. Betalingsfristen er to uker fra forkynnelsen av lagmannsrettens dom.
 4. A skal betale erstatning til C med 100 000 – etthundretusen – kroner. Betalingsfristen er to uker fra forkynnelsen av lagmannsrettens dom.
 5. A frifinnes for krav om oppreisningserstatning fra D.
 6. Sakskostnader pålegges ikke.»
- (10) Dommen var avsagt under dissens på enkelte punkter.
- (11) A ble domfelt for to av postene som han ble frifunnet for i tingretten, II c og III. Når det gjaldt post I a, opprettholdt lagmannsretten domfellelsen for grovt uaktsom voldtekt.
- (12) A har anket dommen til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen, saksbehandlingen og straffutmålingen. Saksbehandlingsanken gjelder post I a og II c, og det gjøres gjeldende mangelfulle domsgrunner. Lovanvendelsesanken gjelder post II c og III. Straffutmålingsanken gjelder den samlede utmålingen.
- (13) Til post II c – hvor tiltalte har ankerett – anføres det som en feil at lagmannsretten ikke har tatt stilling til hvilke av de tre alternativene i § 295 første ledd bokstav a den har anvendt. Det anføres dernest at det ikke foreligger noe overmaktsforhold. I tilknytning til dette anføres at lagmannsretten ikke har tatt stilling til når As rolle som polititjenestemann overfor

fornærmede opphørte. Videre har lagmannsretten ikke vist hvordan det angivelige overmaktsforholdet er misbrukt til å skaffe seksuell omgang. I tilknytning til dette anføres at lagmannsretten ikke går inn på betydningen av at det var fornærmede som tok kontakt forut for den seksuelle omgangen, og at hennes motiv var å samle bevis for sin venninne.

- (14) Til post III – hvor tiltalte også har ankerett – anføres det at tiltalte ikke «utøvet myndighet», jf. § 171, ved det arrangementet hvor han etablerte kontakt med den unge kvinnen som tiltalen gjelder. De etterfølgende meldingene ble dessuten sendt på fritiden. Heller ikke det at tiltalte senere registrerte opplysninger om kvinnen i politiets datasystem i forbindelse med at hun ville anmelde en voldtekt, kan regnes som myndighetsutøvelse. Subsidiært anføres det at tiltalte ikke «grovt» har brutt sin tjenesteplikt.
- (15) Til straffutmålingen anføres det at straffen er blitt for streng, og at den svært lange saksbehandlingstiden – herunder med liggetid på rundt 7-8 måneder – burde ha vært tillagt vekt.
- (16) *Påtalemyndigheten* har i merknader til anken anført at lagmannsrettens domfellelse av tiltalte er korrekt for alle de poster som er anket. Det foreligger ikke mangler ved lovanvendelsen eller saksbehandlingen.
- (17) For det tilfellet at hovedanken tillates fremmet helt eller delvis, har påtalemyndigheten inngitt motanke over straffutmålingen.
- (18) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (19) Tiltalte ble frifunnet for tiltalens post II c og III i tingretten, men domfelt i lagmannsretten. Hans anke over disse postene kan bare nektes fremmet dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Nektelsen må begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum. Når det gjelder tiltaltes anke over straffutmålingen, er det utmålt en samlet straff der forhold hvor domfelte har ankerett, har inngått. Samtykkevurderingen under straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum må da knytte seg til lagmannsrettens straffutmåling som sådan.
- (20) Når det gjelder post I a, har lagmannsretten ikke domfelt tiltalte for et forhold han er frifunnet for av tingretten. For forholdet i denne tiltaleposten skal samtykke til behandling i Høyesterett derfor bare gis dersom anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd.

Post I a

- (21) For så vidt gjelder tiltaltes anke over post I a, finner ankeutvalget enstemmig at det ikke er tilstrekkelig grunn til at anken blir fremmet for Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323. Anken tillates derfor ikke fremmet.

Post II c

- (22) Ankeutvalget tillater anken over tiltalens post II c fremmet.

- (23) Utvalget bemerker at dersom anken fører frem, må det også få betydning for avgjørelsen av det sivile kravet.

Post III

- (24) Tiltalte ble frifunnet for forholdet i post III i tingretten, men domfelt i lagmannsretten. Han har dermed ankerett. Anken gjelder lovanvendelsen.

- (25) Tiltaleposten gjelder overtredelse av straffeloven § 171, som lyder slik:

«Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som utøver eller bistår ved utøving av offentlig myndighet, og grovt bryter sin tjenesteplikt.»

- (26) Lagmannsretten har i dommen på side 27 tatt utgangspunkt i at handlingen, for å rammes av straffebestemmelsen, må «inngå i en myndighetsutøving». Bruddet må videre gjelde en tjenesteplikt. Om dette vilkåret skriver lagmannsretten på samme side:

«Videre må bruddet gjelde tjenesteplikten. Hva som er tjenesteplikten kan være fastsatt i lov eller forskrift, i arbeidsavtalen, instruks eller etter pålegg fra overordnede, jf. Ot.prp. nr. 8 (2007–2008) s. 337-338. Av betydning i foreliggende sak er blant annet politiloven § 6 tredje ledd, hvor det står:

‘Politiet skal opptre saklig og upartisk og med omtanke for personers integritet’

Av betydning er blant annet også politiinstruksen § 4-1 første ledd, som lyder slik:

‘Politimannens vandel skal være uklanderlig. Ellers skal det opptres slik både i og utenfor tjenesten at politimannen oppnår den respekt og tillit hos borgerne som stillingen krever.’»

- (27) For så vidt gjelder vilkåret om at bruddet må være «grovt», har lagmannsretten med henvisning til Ot.prp. nr. 8 (2007–2008) side 338, tatt utgangspunkt i at avviket fra korrekt handlemåte må være grovt, og at det må være tale om brudd på en tjenesteplikt av en viss betydning, jf. også HR-2023-805-A avsnitt 28.

- (28) Lagmannsretten har ved dette tatt korrekte rettslige utgangspunkter.

- (29) Etter bevisførselen la lagmannsretten til grunn at tiltalte kom i kontakt med en 17 år gammel kvinne mens han var på jobb som uniformert politivakt under et sykkelstevne. Han kontaktet henne på Instagram samme natt, og sendte henne meldinger som etter hvert «ble flørtende». Ut over sommeren sendte han meldinger med seksualisert innhold, der han også ba direkte om å få ligge med henne. Parallelt med denne pågangen fra tiltalte håndterte han opplysninger fra kvinnen om at hun vurderte å anmelde en voldtekt. Han opprettet melding om mottatte opplysninger i politiets etterretningssystem 18. august 2017. Også etter dette fortsatte tiltalte å prøve å overtale kvinnen til sex. I meldingsutvekslingen tok hun også opp spørsmål om voldtektssaken, og tiltalte svarte på dette.

- (30) Etter en gjennomgang av den samlede bevisførselen konkluderte lagmannsretten med at tiltaltes handlemåte, i lys av de strenge kravene som må stilles til politiets opptreden, «samlet sett dreide seg om et grovt pliktbrudd». Lagmannsretten bygde korrekt på at tiltalte ved å ta imot og registrere opplysninger om en mulig voldtekt, og ved at han senere var i

kontakt med kvinnen om saken, utøvde offentlig myndighet. Det er ikke uriktig lovanvendelse når lagmannsretten har bygd på at den samtidige kontakten med kvinnen gjennom meldinger med seksualisert innhold, var et grovt pliktbrudd. Det er ikke grunn for ankeutvalget til å gå inn på om den forutgående kontakten med kvinnen på sykkelstevnet skjedde under utøvelse av offentlig myndighet.

- (31) Etter ankeutvalgets oppfatning er det etter dette ingen feil ved lagmannsrettens lovanvendelse.
- (32) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at anken over post III ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum og andre ledd fjerde punktum. Anken over post III nektes derfor fremmet.

Ankene over straffutmålingen

- (33) Tiltaltes anke og påtalemyndighetens motanke over straffutmålingen tillates fremmet.
- (34) Beslutningen er enstemmig.

S L U T N I N G

- 1. Anken over tiltalens post I a tillates ikke fremmet.
- 2. Anken fremmes for så vidt gjelder tiltalens post II c.
- 3. Anken over tiltalens post III nektes fremmet.
- 4. Ankene over straffutmålingen fremmes.

Espen Bergh
(sign.)

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Kine Steinsvik
(sign.)